

TAŞERONLUK İLİŞKİSİ NEDİR?

Ozan ÖĞÜT
Avukat

Bu ayki makalemizde, uygulamada “taşeronluk” olarak bilenen “alt işveren-asıl işveren” ilişkisini siz değerli okurlarımızın dikkatine sunmaktayız.

Günümüzde hızla ilerleyen ticari hayat karşısında bir işverenin, iş yerinde yürütülen tüm işleri kendi işçileriyle yerine getirmesinin giderek daha güç hâl alması ve ayrıca işin görülmesinde uzmanlık desteği ihtiyacı, işverenleri giderek daha yoğun bir şekilde dışarıdan destek alma yoluna itmektedir. Bu ihtiyacı giderebilmek adına hukukumuzda “alt işveren-asıl işveren” müessesesi kabul edilmiş ve buna ilişkin düzenlemeler 4857 sayılı İş Kanunu’nun ikinci ve üçüncü maddelerinde yer almıştır.

Alt işveren-asıl işveren ilişkisi, İş Kanunu’nda şu şekilde tanımlanmıştır: *“Bir işverenden, iş yerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerinde veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan ve bu iş için görevlendirdiği işçilerini sadece bu iş yerinde aldığı işte çalıştıran diğer işveren ile iş aldığı işveren arasında kurulan ilişkiye asıl işveren-alt işveren ilişkisi denir.”* Kanun, bu uzun cümle ile hem taşeronluk ilişkisini tanımlamış hem de bu ilişkinin şartlarına değinmiştir.

TAŞERONLUK MÜESSESESİ, YARGIYA İNTİKAL EDEN ÖNEMLİ KONULAR ARASINDA YER ALMAKTADIR

Siz değerli okuyucularımıza bu cümleden çıkan tanım ve anlamları kısaca izah etmek isteriz. Zira taşeronluk müessesesi, uygulamada sıklıkla başvuru ve yargıya intikal eden önemli konular arasında yer almaktadır.

Öncelikle asıl işveren-alt işveren ilişkisinden bahsedebilmek için birden fazla işverenin bulunması gerekir. Hem işi veren hem de işi alan kişiler için öngörülen “işveren” sıfatına sahip olma koşulu, asıl işveren-alt işveren ilişkisinin devamı süresince aranmakta olup herhangi bir işverenin bu sıfatını kaybetmesi neticesinde asıl işveren-alt işveren ilişkisinden bahsedilemeyecektir.

Bir diğer şart ise alt işverene verilen işin niteliğiyle ilgilidir. Kanunun, asıl işveren-alt işveren ilişkisinin hangi işlerde kurulabileceği ile ilgili olarak çok ayrıntılı bir düzenleme getirdiği görülmektedir. Yani kısaca her türlü iş için asıl işveren-alt işveren ilişkisi kurulamamaktadır. Kanun aşağıdaki iki hâlde taşeronluk ilişkisine izin vermektedir:

- İş yerinde yürütülen mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işler, alt işverene verilebilir. Bir örnek ile açıklamak gerekirse; iş yerindeki yemek işinin veya dış güvenliğin alt işverene verilmesi mümkündür.
- Asıl işin bir bölümünde işletmenin veya işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işler, alt işverene verilebilir.

Asıl işveren-alt işveren ilişkisinin kurulmasında bahsi geçen diğer unsurların yanında işin, asıl işverene ait iş yerinde yapılması koşulu da aranmaktadır. Yani alt işveren tarafından yerine getirilecek olan iş, asıl işverenin iş yerinde yapılmalıdır. Alt işveren ilişkisinin doğabilmesinin son şartı, alt işverenin bu iş için görevlendirdiği işçilerini sadece bu işte çalıştırmasıdır.

ASIL VE ALT İŞVEREN, İŞÇİLİK HAKLARININ TAMAMININ ÖDENMESİNDEN BİRLİKTE SORUMLUDUR

Kanunda öngörülen tüm bu şartların sağlanması hâlinde alt işverenlik ilişkisi kurulur. Bu ilişkinin en önemli sonucu ise asıl işveren ve alt işverenin birlikte sorumluluk hâlinin (müteselsil) doğmasıdır. Yani

asıl işveren ve alt işveren, işçilik haklarının tamamının ödenmesinden birlikte sorumludur. Bir diğer ifadeyle alt işveren işçisi, bütün işçilik alacaklarının ödenmesini hem asıl işveren hem de alt işverenden aynı anda talep ve dava edebilme hakkına sahiptir. Örneğin alt işveren işçisi (taşeron işçi); ücret, fazla mesai, yıllık izin gibi tüm işçilik alacaklarını hem asıl işverenden hem de alt işverenden aynı anda talep edebilir. Talepleri karşılanmadığında asıl işveren ve alt işveren aleyhine dava ikame edebilir.

Uygulamada alt işveren işçilerinin, işçilik alacaklarının asıl işveren tarafından ödendiği durumlarla sıkça karşılaşmaktadır. Bu noktada akıllara şu soru gelebilir: “Asıl işveren, taşeron işçinin alacaklarını ödediğinde alt işverenden ne talep edebilecektir veya talepte bulunabilecek midir?” Bu sebeple işçi alacaklarının asıl işveren tarafından ödendiği hâllerde asıl işveren ile alt işveren arasındaki rücu ilişkisinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bu durumda ödemeyi yapan asıl işveren, yaptığı ödeme miktarınca alt işveren işçinin haklarına sahip olacaktır. Diğer bir deyişle asıl işveren, yaptığı ödemenin tamamı için alt işverene rücu hakkına sahiptir.

Bu makalemizde taşeronluk müessesesinin şartlarını ve bunun en önemli sonucu olan sorumluluk hâlini ele aldık. Özellikle günümüz değişen ve gelişen iş dünyasında her iş yerinde mutlaka başvuru alan taşeronluk müessesesinin önemi yadsınamaz bir gerçektir.